

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. קונם שאני עושה לפיך ... באומרת יקדשו ידי לעושיהם1
- ב. המוכר פירות דקל לחברו ... אף משבאו לעולם יכול לחזור בו ... מודינא דאי שמייט ואכיל לא מפקינן מיניה2
- ג. האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר ... לאחר שיחלוץ לך יבמיד אינה מקודשת5
- ד. אמר פירות ערוגה זו תלושים יהו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים6
- ה. עד אחד ביבמה6

דף צג.

א. קונם שאני עושה לפיך ... באומרת יקדשו ידי לעושיהם

נדרה¹ קונם מעשה ידי עליך, או שאמרה יקדשו ידי לעושיהן על פיך². כלומר שידיה יהיו אסורות על פיו כהקדש³, אף על פי שאין נדרה חל בעודה תחתיו שהרי היא משועבדת לו⁴, ועכשיו אינה צריכה הפרה, מכל מקום יפר לה, שמא יגרשנה⁵ ואז יחול הנדר ולא יוכל להתזירה, ולכן נקרא הפרה דברים שבינה לבינו, ואף על גב שעדיין אינו חל יכול להפר.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פא ב, יו"ד רלד עא

² ואין להקשות שאם בן נקדשו ידיה למעשה מעכשיו אפילו לבעלה, ואף על פי שהיא משועבדת לו דהא קו"ל [הו"מ סימן קיז סעיף ז] דהקדש מפקיע מידי שיעבוד, וקונם נמי לשון הקדש הוא, דאלמנה רבנן לשיעבודיה דבעל ולא תוכל להפקיע, דשוויה כלוקח גמור ולא כמלוה, ואין הקדש מפקיע מידי שיעבוד אלא דומיא דשעבוד דמלוה דעדיין מחוסר גוביינא. לבוש שם ועיין ביאור הגר"א יו"ד שם קל

³ ולא למימרא שהיא מקדשה מעשה ידיה לגמרי דא"כ מאי קונם שאני עושה לפיך דקתני שאני עושה הקדש מבעי ליה ש"ך שם פה

⁴ ואם היא אינה ניונת ממנו ואמרה יקדשו ידי אז מעשה ידיה מיד אסורים הג"א ולמ"ד העדפה ע"י דחק שלה הוא והוא אוכל פירות אם אמרה יקדשו ידי לכ"ע צריך להפר דאל"כ חל הקדש מיד על העדפה כיון דאין לו אלא הפירו' לא אלמנה חז"ל שיעבוד שלו. ב"ש שם ה

⁵ והא דלא קאמר הטעם שמא תאמר איני ניונת משום דלא שכיח. ב"ש שם ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אולם אם לא אמרה יקדשו ידי לעושיהן⁶, ולא הזכירה ידיה כלל⁷, ורק אסרה את מעשה ידיה עליו, אינו חל כלל, שאינה יכולה לאסור מעשה ידיה לפי שלא בא לעולם. אך באמרה יקדשו ידי לעושיהן, או שהזכירה הידים 8 כגון שאמרה קונם מעשה ידי עליך דנעשה כאמרה יקדשו ידי לעושיהן, הרי זה חל שהידיים הרי הם בעולם⁹. וי"א¹⁰ שרק בהזכירה הקדש הדין כן, אך אם אמרה קונם אף שלא הזכירה ידיה כלל, כגון שאמרה קונם שאיני עושה לפיך, הרי זה חל לאחר גירושין כנזכר.

ב. המוכר פירות דקל לחברו ... אף משבאו לעולם יכול לחזור בו ... מודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה

אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם¹¹, שאין כאן דבר שיחול עליו הקנין, ואין חילוק בין במכר בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע¹².

כיצד, האומר לחבירו מה שתוציא שדה זו מכור לך, מה שיוציא אילן זה נתון לך, וכן המקנה לחבירו דמי יינו לכשימכר היין. וכן אם תנו מה שתלד

⁶ רמ"א שם. וכ"כ הטור דאל"כ אינה יכולה לאסור מעשה ידיה שלא באו לעולם ובסימן רל"ט מביא ב"י בשם הר"ן דלאו דוקא שתאמר כן אלא צריך שתזכיר הידים והידיים איתנהו בעולם וב"י בשם רמב"ם כתב כאן דגם בנדרה שלא יהנה ממעשה ידיה הוה דינה כמו באומרת יקדשו ידי לעושיהן ונתן בו טעם נכון וכ"פ בא"ע סימן פ"א ולא כפסק רמ"א כאן. ט"ז שם סד

⁷ עיין ח"מ אבהע"ז שם ס"ק ה שהביא שדעת הר"ן דתרווייהו בעיני דאם אמרה קונם שאני עושה לפיך לחוד פ"י מה שאני עושה יהיה קונם לפיך יהיה עלי בהקדש מליהנו' לו מאחר דהמלאכה אינה בעולם שעדיין לא נעשית אינה יכולה להקדישה דהוי דשלב"ל וכן אם אמרה בל' הקדש יקדשו ידי לעושיהן מאחר דהשת' אינו חל גם לאחר גירושין אינו חל דהוי כאומר שדה זו לכשאקחנה תקדוש דלא קדשה משום דאין בידה ה"נ דאין בידה לגרש עצמה.

⁸ ש"ך שם ז'

⁹ ש"ך שם פו'

¹⁰ דעת המחבר שם ובאהע"ז פ"א ב וכדעת הרמב"ם כתב דוקא בהקדישה צ"ל יקדשו (כו) אבל בקונם א"צ ומעמו דס"ל כי מתרצינן במסקנא שאני קונמות כו' א"צ לתי' הראשון באומרת כו' דאע"ג דבהקדש בדק הבית אין אדם מקדיש דשלב"ל כמ"ש הרמב"ם בהלכות זכיה מ"מ בקדושת הגוף מקדיש כמ"ש ברפ"ה דתמורה כ"ד ב' מבכרת כו' ושם כ"ה א' קסבר רשב"ג ולדות כו' ואעפ"כ מודה ברישא ועובר הוי דשלב"ל וכמ"ש בקדושין ס"ב ב' ובפ"ט דב"ב (קמ"ב) ומ"מ דוקא במעוברת וכמ"ש בקדושין כמאן אזלא כו' וז"ש שאני קונמות כו' דקונמות הריהוא כקדושת הגוף. אבל הרא"ש והטור ס"ל דמ"ש שאני קונמות כו' לא תי' אלא קושיא והא משעבדן ידיה לבעל אבל דשלב"ל צ"ל יקדשו כו' וער"נ שם ד"ה א"ר אשי כו' וכ"מ ממ"ש ביבמות צ"ג א' ובקדושין ס"ג א' האיתמר עלה כו' משמע דמסקנא הכי אבל תוס' בקדושין שם ד"ה וידים כו' וה"ה כו' וכדברי הרמב"ם. ומ"מ דברי הרמב"ם צ"ע באומרת יקדשו ובלא קונם קשה קושיית הגמ' והא משעבדן ידיה לבעל. ביאור הנר"א יו"ד שם קכט

¹¹ שו"ע ונו"כ הו"מ ר"ט ד.

¹² פירוש, ולא תימא משום כדי שלא תמרף דעתו לקנו ביה מפי, כמו שתיקנו מה"ט שדבריו ככתובין וכמסורין דמי. סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

בהמה זו לפלוני¹³, או שאמר מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך או נתון לך, לא אמר כלום, שהרי הדבר הנקנה אינו בעולם, ואפילו היתה הפרה או השפחה מעוברת לא קנה כלום כיון שאינם בעיני¹⁴, ויכול להזור בו אפילו אחר שתלד הפרה¹⁵ או השפחה ואחר שגדלו פירות האילן ובאו לעולם¹⁶.

פירות נחשבים לא בא לעולם כשקנה אותם קודם שחנטו, אבל לאחר שחנטו כיון שהם בעיני דינם כבא לעולם, וקנה¹⁷.

ובמוכר עובר בהמה זה דוקא¹⁸ כשמכר לו באופן שרוצה את העובר לכשיוולד, אבל כשמכר לו העובר עבור בשרו כלומר שכשתשחט או תמות הבהמה יהיה בשר העובר שלו הרי זה דבר שבא לעולם, שהרי זה כהקנה לו אחד מאיבריה.

אם קדם הלוקח ותפש הדבר שקנה קודם שחזר בו המוכר, או הנותן¹⁹, אין מוציאין אותו מידו, ו"א²⁰ שלענין זה מועיל הקנין הראשון שאם תפש לא מוציאים ממנו, בין אם ידע המוכר ובין אם לאו. ו"א²¹ שהוא מטעם מחילה, ולפיכך לדעתם דוקא כשידע המוכר או הנותן שתפס הלוקח קנה.

ודוקא כשהיה בקנין כסף מועיל תפיסה, אבל אם היה בקנין סודר, אפילו תפס אינו מועיל²².

¹³ כלומר במתנת שכיב מרע. סמ"ע שם ח

¹⁴ ועיין קצוה"ח שם שדעת הרמב"ם בפ"ז מאישות (הט"ז) דעובר הוה ליה דבר שבא לעולם. וראיה מתמורה דף כ"ד (ע"ב) תנן כיצד מערימין על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ע"ש, ומבואר דהו"ל בא לעולם דהא בשם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כך אין אדם מקדישומיהו לפי מ"ש הב"י כיו"ד סימן רל"ד (קס, ע"ב) גבי קונמות דקדושת הגוף שפיר חייל בדבר שלא בא לעולם ניהא.

¹⁵ ונראה דמוכר עובר פרתו אחר שנשחטה האם, תו לא הוי דבר שלא בא לעולם ואף על גב דעדיין העובר במעי אמו, דכיון שנשחטה הו"ל כמאן דמנח בדיקולא. קצוה"ח שם ג

¹⁶ סמ"ע שם י וש"ך ד

¹⁷ רמ"א שם דשאני עובר מחנטו פירות וכמו שמחלק בסמ"ע (סק"ט) משום דעובר מכסיא וחנטו פירות מגליין.

קצוה"ח שם ב

¹⁸ נתיה"מ שם הידושים ח

¹⁹ סמ"ע שם יא וש"ך ו ולדעתו פשוט שהרי הוא ממתעם מחילה כמו שיבואר להלן והרי לא מחל כשחזר בו

²⁰ לבוש, וסמ"ע סו מו.

²¹ כ' הרא"ש פ' איזהו נשך דדוקא כשידע המוכר שתפס הלוקח ומתעם מחילה והבאתי דבריו לעיל סי' ס"ו סי"ז והכי משמע מפירש"י והנ"י שם וכן מוכח בתוספות ובהגהות מרדכי שם ובתוספות פ' חו"ה דף מ"א בשם רבינו תם וכן מוכח בהגהות אשרי שם ופ' חו"ה. ש"ך שם ה

²² נתיה"מ שם ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אם כתב ומסר לו שטר על הקנן, אחר שבא לעולם קודם שחזר בו,²³ הרי זה כאילו בא לידו²⁴, ודינו כתפס וקנה. וי"א²⁵ שאפילו מסר לו שטר קודם שבא לעולם²⁶ הרי זה כתפס וקנה.

יש אומרים, שאם פירש לכשיהיה בעולם הוא מקנה לו, אף על פי שעכשיו אינו בעולם, קנה והדינם הנזכרים אינם אלא במקנה לו סתם. ויש חולקין גם בזה.

יש אומרים שאף על גב שאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם, מ"מ יכול לשעבדו בתורת שיעבוד, ויש חולקין²⁷. והעיקר כסברא ראשונה²⁸, אולם זה בבא לחזור קודם שבא לעולם, אבל לאחר שבא לעולם כו"ע מודים שאינו יכול לחזור משעבודו²⁹.

כל זה במכר מתנה או שעבוד, אך אדם יכול לחייב את עצמו לתת לו דבר שלא בא לעולם כשיבא לידו³⁰.

כל האמור אינו אלא שקנה מה שיוציא השדה או האילן או מה שתלד הפרה או השפחה, אבל אם מכר האילן לפירותיו או הפרה והשפחה לעובריהם, קנה מיד גוף האילן לפירותיו וגוף הפרה או השפחה לולדה ואין אחד מהם יכול לחזור בו³¹. וכן אם מקנה לו היין לדמיו קנה, שאפילו בדבר שאינו נעמח מגוף הדבר כגון חורבה לאיירה ומצודה לדגים, קנה³².

²³ סמ"ע שם יג

²⁴ ועיין חו"מ ר"ס פ"ז בהג"ה דמחשב השטר כהילך.

²⁵ ט"ז שם ובני יעקב מובא בקצוה"ח ו

²⁶ ועיין ביאורים [סק"ד] דלא מהני כשמסר לו השטר בשעת מכירה רק במכירת שטר חוב, דכיון שכתב לו שטר מכירה ומסר לו גם השטר חוב, ששוב א"צ ללוקח לתבוע למוכר רק להלוה שלו, משו"ה מהני, משא"כ כשמכר לו שדה לכשאקנה, אף שהשטר בידו דלוקח אחר שקנה המוכר השדה, לא מהני, כיון שצריך לתבוע להמוכר לו לא הוי כתפיסה, דלא חשיב תפיסה כשתופס שטר רק כשאין צריך לתבוע להמוכר לו. ואם באנו לפרש כפירוש הסמ"ע שמסר לו שטר אחר שבא לעולם, והיינו שטר חיוב על עצמו דמהני, דין אמת הוא, אך זה אינו נלמד מהעיסור כלל, וזה הוא מתשובת הריב"ש סי' של"ה שכתב בסוף התשובה דאם זקף עליו במלוה אחר שבא לעולם דקנה, וע"כ היינו שכתב שטר על עצמו. נתייה"מ חידושים שם י וביאורים ד

²⁷ בלבוש כתב והכי מסתברא, שהרי גם השיעבוד אין לו מקום עתה בשעת שיעבוד שיחול עליו אולם בש"ך שם ה השיג עליו דהא בהדיא איתא בש"ס בב"ב פ' מ"ש (דף קנ"ז) בעי שמואל דאקני וקנה מהו תיבעי אפי' אליבא דרבנן דאמרי אין אדם מקנה דשלב"ל ופי' רשב"ם מי שאני שעבוד מקנין ומסיק התם בש"ס דשאני שעבוד מקנין וכ"פ כל הפוסקים כדלעיל ר"ס קי"ב אלמא דעדיף שעבוד מקנין וע"כ גם הי"ח מודים לזה אלא דס"ל דכל שלא בא עדיין לעולם יכול לחזור בו.

²⁸ ש"ך שם ח

²⁹ סמ"ע שם יז

³⁰ סמ"ע שם ה

³¹ ועיין קצוה"ח שם ד שדן האם אפ"ל כן אף במעות לפירותיו. והעלה שאף בזה אמרי' הכי וכתב "ורוב הקדשות ונדבות שבערי ארץ ישראל המה על דרך זה, דהקרן לנותן והריוח לעניים או לתלמוד תורה, ועיין מוהר"ט חלק (יו"ד) [ב] סי' מ"ה שכתב דכה"ג מותר להלות בריבית כיון שאין לעניים בקרן כלום לאו בעלי ממון מיקרי ע"ש. ובהא לא מספקי כלל דאיך יזכו בריוח, לכן נראה ברור כמ"ש דמהני מעות לפירות. אחר כתבי בא לידו ספר בני יעקב (מאמר ב' קנין עא, ע"ג ד"ה ויש לברר) וראיתי שהשיג ג"כ על מוהר"ם אלשיך במקצת ראיות שכתבנו ע"ש, ות"ל כוונתי לדעתו הרמה". וכן בנתייה"מ שם ביאורים ה

³² נתייה"מ חידושים שם יב

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אם נשבע לקיים המקח, אף על פי שלא בא לעולם, צריך לקיים שבועתו. ומיהו אין החפץ נקנה בקנין זה, ולכן אם לא נוכל לכוף אותו שיקיים שבועתו כגון שמת, אין אותו החפץ משועבד לזה שאין הקנין כלום.

וכן הדין אם שאל על שבועתו אף על פי שהוא חי א"צ ליתנו לזה.

כשם שאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם, כך אינו יכול למחול דבר שלא בא לעולם.

אולם יכול אדם לסלק עצמו וכחו מדבר שלא בא לעולם. כשיש לו שעבוד על נכסי חבירו, שכיון שכבר נשתעבד לו יכול לסלק אותו שעבוד אף מנכסים שעדיין לא קנה הנתחייב, כיון דמ"מ כבר נשתעבד לו הנתחייב³³.

דף צג:

ג. האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר ... לאחר שיחלוץ לך יבמיד אינה מקודשת

כבר התבאר לעיל דף צב: שהאומר לאשה³⁴ הרי את מקודשת לי בפרוטה זו לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי, לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי, לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותך אינה מקודשת, לפי שאינו יכול לקדשה מעכשיו שאין קידושין תופסין לו בה שהרי הוא דבר שלא בא לעולם, וקי"ל שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ואפילו אם הקדושין בעין, מ"מ קדושין הראשונים לאו קדושין הם וצריך לקדשה מחדש אחר שנתגייר, ויאמר אז שמקדש אותה בזה, ודוק' כשהם עדיין בעין³⁵.

והאומר³⁶ ליבמה הרי את מקודשת לי בפרוטה זו לאחר שיחלוץ לך יבמיד הרי זו ספק מקודשת, שהרי גם אם קידשה זר ללא חליצה הרי זה ספק קידושין כמו שנתבאר.

³³ סמ"ע שם כא

³⁴ שו"ע ונו"כ מה

³⁵ ב"ש שם ט. ועיי"ש בהמקנה בקונ"א שדן אם צריכה לומר הן או שמוכת מקידושין ראשונים שכבר נרצתה והוכיח מל' הב"ש שאין צריכה לומר הן.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ד. אמר פירות ערוגה זו תלושים יהו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים

אין תורמין³⁷ ומעשרין מן המחובר על התלוש ולא מן התלוש על המחובר, כיצד היו לו פירות תלושין ואמר פירות אלו יהיו תרומה על פירות אלו המחוברים אפילו אמר לכשיתלשו, לא אמר כלום, אבל אם אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו לכשיתלשו ונתלשו הואיל ובידו לתולשן אינו מחוסר מעשה ולכשיתלשו שניהם דבריו קיימין, והוא שיביאו שתייהן שליש בעת שאמר. שאז אם יתלשם יהיו בני חיוב תרו"מ אבל לפני הבאת שליש כיון שאין בהם חיוב תרו"מ הרי זה דבר שלא בא לעולם ואין הפרשתו כלום.

ה. עד אחד ביבמה

כשם שהאמינו חכמים³⁸ לעד אחד להעיד לאשה שמת בעלה ותינשא לשוק, כמבואר לעיל דף פז: כך האמינו לעד אחד להעיד ליבמה שמת בעלה, ותייבם על פיו, או לומר מת בעלך תחלה ואח"כ מת בנך והרי אינך זקוקה ליבם, ואפילו עבר או שפחה או אשה או גוי מסיח לפי תומו או עד מפי עד נאמן להעיד במיתת היבם, כמו שנאמן במיתת הבעל, שמכיון שהוא דבר העתיד להתגלות³⁹, תקנו רבנן משום תקנת עגונה להאמין להם⁴⁰. ודין עדות זו לענין עדות המכחישין זה את זה במיתת היבם, כדין עדים מכחישין זה את זה במיתת הבעל.

³⁷ רמב"ם הלכות תרומות פרק ה הלכה ט

³⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנח ג

³⁹ אולם בדבר שאינו עתיד להתגלות אינו נאמן כגון שהעיד על יבם כי זנתה אמו וילדתו משך י"ב חדשים ושני שבועות אחר פרידת בעלה ממנה אשר הרחיק נדוד, וממילא אינו אחיו מן האב של בעל אשה זו. כיון שאינו עבידא לאיגלווי עד אחד אינו נאמן. עיין פ"ת שם ג משו"ת מנחת עני

⁴⁰ וב"ח כתב אם ע"א מעיד שניתן לו בן והיבם לפנינו יש להחמיר דלא שייך עיגון דהא היבם לפנינו והביא ראוי מדלא כתב המור בס' קנ"ו דברי הרמב"ם דמיקל גם שניתן לו בן ואישתמטא דברי המור שם שהביא דברי הרמב"ם גם קשה איך כתב להחמיר וליתן חליצי' הא יש לחוש שמא דברי העד אמת ואתה מצריך כרוז לכהונה וכשיש לה בן וע"א מעיד דמת הבן ואח"כ הבעל נאמן אף על פי שהוצי' אות' מחוקה מ"מ להכניסה לרשות היבם נאמן ע"א וכ"כ התוס' והרא"ש פ' האשה דף צ"ד ועיין תשו' מהר"י מינץ סימן י"ד. ב"ש שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

י"א⁴¹ ששכמו כן עד אחד נאמן להעיד שמת יבמה ותנשא לשוק על פיו,
וי"א⁴² שאין עד אחד נאמן לומר שמת יבמה, להתירה להנשא. ויש לסמוך
על הדעה הראשונה בעת הדחק ובמקום עיגון.

⁴¹ דעת המחבר והלבוש שם

⁴² דעת הרמ"א שם והנה כל הפוסקים מקילין בזה לבד הרא"ש הוא המחמיר ועיין תשו' מהרי"ק ותשו' מהר"ם
סי' ל"ו וק"ל ותשו' מהר"ם פדו' סי' פ"ד ותשו' ר"י לבית הלוי סי' י"ב כולם מסכימין בעת הדחק ועיגון יש להקל
וכן עד מפי עד נאמן וכ"כ בד"מ וב"ח. ב"ש שם ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>